



NORSK NÆRINGS- OG
NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND
Postboks 8719 Youngstorget, 0028 OSLO

Telefon: 23 10 29 60
Telefaks: 23 10 29 61
E-post: firmapost@nnn.no
Bankgiro: 9001.07.02819
Org.nr: 971 103 647
www.nnn.no

Landbruks- og matdepartementet
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Deres referanse	Vår referanse	Dato
13/723	13-3049	30.8.2013

HØRING - NOU 2013:6 GOD HANDELSSKIKK I DAGLIGVAREKJEDEN

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet, Fornyings-, kirke- og administrasjonsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet, datert 23. mai 2013, vedrørende høring av NOU 2013:6 God handelsskikk i dagligvarekjeden (Dagligvarelovutvalget).

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund - NNN organiserer nærmere 30.000 i norsk mat- og drikkevareindustri, som er landets nest største industri.

NNN støtter lovutvalgets vurderinger om at det er et generelt behov for tydeligere retningslinjer for atferden i forhandlingen mellom kjeder og leverandører, og at det er behov for en lovregulering slik utvalget har foreslått.

Bakgrunn

I Norge kontrollerer fire dagligvarekjeder hele dagligvaremarkedet. En slik konsolidering stiller oss i en særstilling i europeisk sammenheng. Konsolideringen gjelder både horisontalt og vertikalt i verdikjeden. Frittstående butikker som tidligere fikk sine leveranser fra selvstendige grossister er nå tilknyttet og til dels integrert i en dagligvarekjede. Den vertikale integrasjonen som har skjedd mellom produksjons-, grossist-, detaljist- og distribusjonsleddene har gitt dagligvarekjedene økt makt over hele verdikjeden. Ved fullstendig vertikal integrering, kontrolleres forsyningskjeden helt tilbake til leverandørenes lager.

Undersøkelser har vist at det er en klar sammenheng mellom denne konsolideringen og et økende omfang av urimelig forhandlingsatferd. Det hemmer fri konkurranse og svekker hensynet til forbrukerne.

Denne virkelighetsbeskrivelse har i ettertid blitt ytterligere aktualisert, blant annet gjennom den potensielle samarbeidsavtalen mellom ICA og NorgesGruppen. Gitt en godkjenning fra Konkurransetilsynet, vil avtalen føre til at antall innkjøpspunkt i det norske dagligvaremarkedet reduseres fra fire til tre.

Det viktigste for industribedrifter og andre som leverer gjennom dagligvarebransjen er imidlertid at anbefalingene i de to utredningene er de samme. Det at ulike fagligmiljø

Postadresse:
Postboks 8719, Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Lilletorget 1
0184 Oslo

Telefon: +47 23102960
Telefaks: +47 23102961
E-post: firmapost@nnn.no

Internet:
www.nnn.no
Org.nr.: 971 103 647

resonnerer ulikt, men konkluderer likt omkring de foreslåtte løsningene, styrker relevansen til lovforslaget.

Det er et tungt faglig ekspertutvalg som står bak anbefalingene i dagligvarelovutvalget. Utvalget har jobbet meget grundig og kommet med en klar anbefaling. Det er en styrke at et samlet utvalg står bak konklusjonen som sier at vi trenger en lov om god handelsskikk og et tilsynsorgan for dagligvarebransjen. Loven og tilsynet skal sørge for at forhandlingene mellom kjeder og leverandører skjer i tråd med prinsippet om god handelsskikk slik at forbrukernes interesser hensyntas.

En lov for forbruker, og for mer effektive forhandlinger mellom kjeder og leverandører

Dagligvarelovutvalgets klare konklusjon er at gjeldende lovgivning ikke er tilfredsstillende, og at det er behov for en lov og en tilsynsordning for å ivareta hensynet til forbrukerne og prinsippet om god handelsskikk. Loven gir forbrukerne mer makt, og vil gi bransjen et rammeverk som sikrer redelighet i forhandlingene.

Utvalget har på en svært tilfredsstillende måte svart på mandatet: *"å utrede hvordan prinsippet om god handelsskikk og hensynet til forbrukerne best kan ivaretas"*. Vi støtter anbefalingen om at forbrukernes interesser med hensyn til pris, utvalg, kvalitet og tilgjengelighet i dagligvaremarkedet skal være det retningsgivende prinsippet for loven. Prinsippet sørger for at forbrukernes interesser vektlegges eksplisitt. I tillegg sørger prinsippet om balanse mellom ytelser og motytelser i større grad at ytelser fra industrien og dagligvareleverandørene i forhandlinger, kommer forbrukerne til gode.

På samme måte er det en grunnleggende forutsetning at prinsippet om en atferdskodeks følges videre. Vi støtter utvalgets vurderinger som sier at det er et generelt behov for tydeligere retningslinjer for atferden i forhandlingen mellom kjeder og leverandører. Det ligger utenfor utvalgets mandat å regulere konkurransen i dagligvaremarkedet. Dagligvarelovutvalgets lovforslag er innrettet på en måte som gjør at Konkurranseloven og Lov om god handelsskikk ikke vil være overlappende. Lovene blir komplementære: Konkurranseloven forhindrer maktkonsentrasjon og sørger for effektiv konkurranse i markedet. Lov om god handelsskikk tar gjeldende makt- og markedssituasjon for gitt, men skal sørge for at maktutøvelsen skjer i tråd med definerte prinsipper for god handelsskikk og at forbrukerens interesser hensyntas.

I sum utgjør Konkurranseloven og Lov om handelsskikk et bedre lovverk for å sikre effektive forhandlinger og forbrukerhensyn.

Behov for ytterligere regulering av bransjen

NNN mener at det er behov for en presisering av konkurranseloven for denne bransjen, hvor konsentrasjon av innkjøpsmakt, vertikal integrasjon av industri, grossist og distribusjonsledd stadig blir sterkere. Det er bekymringsfullt for både forbrukere og samfunnet når så mye makt blir samlet. Derfor mener vi at myndighetene også må se på konkurranseloven for å sette en grense på hva som er dominerende aktør og at man også setter en konkret grense på hvor stor innkjøp/markeds makt en enkelt handelskjede kan ha. Vi mener grensen for å bli klassifisert som dominerende stilling må være 30 % og at ingen skal overskride 40 % i markedsandel. Disse kravene er særskilt nødvendig når handelen både kontrollerer grossist/distribusjon og i noen tilfeller også industri.

Handelstilsyn – en forutsetning for effektiv håndheving

Det er en forutsetning at lovgivningen følges opp av en ekstern tilsynsordning, for å sikre en effektiv håndhevelse av loven. Alternativet med en frivillig bransjeavtale og et partssammensatt utvalg vil gjenspeile den samme ubalansen i maktforholdet mellom aktørene som vi ser i dag. Erfaringene fra Storbritannia viser at det er utfordrende for en bransje med innebygget skjevhet å utvise selvjustis. Før dagens lovgivning ble vedtatt hadde man der en periode et mislykket eksperiment med en frivillig bransjeavtale. Manglende hjemmel for å gå videre med klager ved konstaterte brudd, samt frykt for represalier blant leverandørene ved klagemål var hovedproblemet. – Etter tverrpolitisk enighet har Den britiske regjeringen nå utnevnt voldgiftsdommeren som starten på effektiv etablering av tilsynsordningen. Dette skjer i forkant av at de siste formelle juridiske spørsmål er avklart.

Vi ser på Handelstilsynet, som er foreslått av Dagligvarelovutvalget, som en helt sentral institusjon for å få den norske loven til å fungere og faktisk bidra til endring: Et aktivt tilsyn som kan handle på eget initiativ og som kan motta innspill fra alle parter med interesse for bransjen. Det at tilsynet skal samarbeide teknisk med K-tilsynet og trekke på dets ressurser, samtidig som det blir forvaltningsmessig selvstendig og uavhengig, gir kostnadseffektiv organisering som gjør at det kan realiseres raskt og på en budsjettmessig forsvarlig måte.

Egen lovparagraf på distribusjonsområdet

Selv om lovforslagets § 12 åpner for i forskrift å kunne definere hva som er god handelsskikk, mener NNN at det er behov for en egen paragraf om distribusjon.

Følgende paragraf foreslås:

Distribusjon

Vilkårene for distribusjon skal forhandles separat og på ikke-diskriminerende basis. Kjøp av varer kan ikke gjøres betinget av valg av distribusjonsløsning.

Dette begrunnes ut i fra følgende 3 hovedpunkter:

1. Kjedenes integrerte grossist/distribusjon er i dag en klar etableringshindring for nye aktører og hindrer konkurranse om distribusjon. Det er i forbrukernes interesse at avtaler om distribusjon er effektive og med innsynsmuligheter for et tilsyn.
2. Et annet forhold som tilsier at det gis en egen bestemmelse, er at både EMV og andre varer distribueres sammen, og at det må gis innsyn for å sikre likebehandling.
3. Et tredje forhold er at dagligvarekjedene har uttalt at de ønsker å overta all distribusjon fra leverandørene, og legger et betydelig press på motparten i forhandlinger om leveranser av varer. Derfor må distribusjon ikke sammenkobles med disse forhandlingene, men være et eget forretningsområde som det eventuelt forhandles om separat. En kobling reduserer den reelle konkurranse sterkt, og blir et lukket område uten innsyn.

Konklusjoner

- NNN støtter forslaget om en lov om god handelsskikk for dagligvarebransjen.
- NNN støtter forslaget om å etablere et Handelstilsyn, og understreker at det må være uavhengig og organisert slik utvalget har foreslått.
- NNN ønsker en egen paragraf om distribusjon.
- NNN vil oppfordre til rask saksbehandling
- NNN mener at det også må settes grenser for hva som er dominerende aktør (30 %) og maksimalt tillatt markedsandel (40 %).

Med vennlig hilsen
Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund



Jan-Egil Pedersen
Forbundsleder